

Vámos Miklós

Visz a vonat

**ATHENAEUM
KIADÓ**

ATHENAEUM
KIADÓ

Vámos Miklós

Visz a vonat

ATHENAEUM

Copyright © Vámos Miklós, 2022

Minden jog fenntartva.
Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

ISBN 978 963 543 209 7

Felelős kiadó: Dian Viktória
Felelős szerkesztő: Besze Barbara
Műszaki vezető: Dubecz Adrienn
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Hollós János

Készült a Szekszárdi Nyomdában, 2023-ban
Felelős vezető: Vadász Katalin igazgató

VISZ A VONAT

ATHENAEUM
KIADÓ

ATHENAEUM
KIADÓ

I. „A” menü

Zuhogott.

Magyar férfi utazott svéd vonaton.

E két mondattal történetünk velejét el is meséltük. Milyen volna, ha ezúttal az olvasó rakná össze a részleteket a saját emlékezetéből, tapasztalataiból, tudásából, érzéseiből, szépirodalmi élménymorzskákból – azaz, az életéből. Persze, akkor inkább ő volna az író, s én az olvasó. E szerepcserét elfogadnám. De nem biztos, hogy ő vállalja.

Marad tehát a történet kézműves gyártása, és egy sor ki.

Zuhogott. Alig érzékelhető rándulással moccant állító helyéből a szerelvény. Odalenn a peronon a fekete télikabátos követségi tisztviselő, aki idekísérte hősünket, apró biccentéssel nyugtázta, immár biztos, hogy a vendég nem marad a nyakán. Az illető búcsút intett az ablakon át, melyen zörömböltek a vízcseppek, parányi robbanásuk után csíkban csorogtak lefelé. Folyton zuhog er-

refelé, gondolta. Kiengedte a tüdejéből a levegőt, hátradőlt, elképzelte, milyen jó mulatság lesz ez a száguldás a skandináv esőben az X2000 névre hallgató vonaton. Semmiféle bizonyítékkal nem rendelkezik egyikünk sem arra nézvést, hogy a derék, hat vagonból álló szerelvény csakugyan hallgat a nevére, de így mondják magyarul. Tudta ezt az ember, aki – egyelőre nincs indok rá, hogy miért – figyelmünk homlokterébe kerül, hiszen magyar. Lehetséges, hogy svédül is így mondják.

A szuperexpressz neve olvasható a jegyen és a vagon fényújságján. Az X2000 Stockholmból tart Göteborgba – mind a két *g* jének ejtendő, a magyar egy fekete télkabátos honfitársától tudta ezt, aki egy ugyancsak éjszínű autón kifuvározta a svéd főváros Nagy Központi Pályaudvarára a nedvességtől remegő utakon. Ő, a fekete télkabátos, hallgatott a nevére. Ezzel szemben a mi emberünk ki nem állhatta, ha úgy szólították, ahogyan az irataiban olvasható. Búza Péter. Minden életkorában sokat gúnyolták a Búzával, homoszexuálisra módosítva. A gyerekkorában ráragadt becét kevésbé szerette, mint a Pétert, de jobban, mint a Búzáét. A szülei kezdték: Bizi. Angolosok szerint illett rá, folyton szervezett valamit. Ő a bizonyítványra gondolattársított.

Odakinn Bergman-film a táj, zordan nyers, egyszersmind lágyan halovány, a favázás háza-
kon tört ívű a tető, virít a sok cserép, a fák vad

zöldje harsog. Melyik a tipikus svéd virág? Péter fölteszi, hogy sárga és kék, esetleg sárga vagy kék, a nemzeti lobogó alapján. Talán épp a linnéa, melyet a követségen látott, nagy kínai vázában, a titkárnő mondta, hogy így hívják. Azt is, hogy egyúttal kedvelt női név errefelé.

Később, immár Göteborgban, Búza Péter tudakozódik majd a vendéglátók képviselőjében mellé szegődő ifjú hölgnél, van-e jellegzetesen svéd virág. Azt a választ kapja, hogy a linnéa, kicsi, kék, páros virágocska, Carolus Linnaeus, a híres botanikus emlékét őrzi, a tudós maga nevezte el így, ez volt a kedvence. Péter csak néhány nap múltán fog rájönni: Carolus Linnaeus = az általa ismert Linné, aki a gimnáziumi biológia-könyvben is szerepelt. Ha nem csal az emlékezete, növények rendszerezője, Darwin előfutára.

Fentebb kérdezett ifjú hölgy azt is közli – majd Göteborgban, ha Péter odaér, s túlesik első éjszakáján a Hotel Eggers valószerűtlenül széles franciaágyán, végiglustálkodik a délelőttöt, s aztán az ebédnél –, hogy egy közvélemény-kutatás szerint már nem a linnéa a svédek kedvence, hanem a gyöngyvirág. Leszavazták a linnéát, éppúgy, mint az euró bevezetését. Svéd korona és svéd gyöngyvirág tehát.

Szintúgy az interneten olvashatja, két héttel svédországi utazását követően, Budapesten, hogy Göteborg angol neve Gothenburg, s található benne egy bizonyos étterem, mely az emlí-

tett virág nevét viseli, Restaurang Linnéa, Södra Vägen 32. Ott sosem járt (amennyire kiszámítható, ebben az életében nem is fog). A Hotell Linnéa pedig jól menő szálloda, ha jól jegyezte meg, Helsinborgban. Vagy Helsingörben. Ami viszont Dániában van. Helsingør.

Hívják-e a linnéát valahogyan magyarul? A Google azt hozza ki: ikervirág. Latinul *Linnaea borealis*. A mellékelt fotón két pici, lilás harangocska lóg mérges növénydzsumbuj előterében. Péter ekkor igyekszik földézni, látott-e ikervirágot Svédországban. Nem emlékszik. Pedig sétált Stockholmban nyilvános tereken, amelyek inkább főúri kastély kertjére hasonlítottak, báméskodott vízmenti, bokrokkal és növényekkel teleültetett földszávon, Göteborgban pedig a Keillers Parkban, e Svábhegyre emlékeztető dombkoronán is, ahonnét a legszebb a város. Lehet, hogy az ikervirág később nyílik. Ámbár amikor lenézett onnan, mint II. Gusztáv Adolf, igaz, nem lóhátról, ő is szívesen kijelentette volna: Legyen itt egy város! A történelmi anekdotát legalább négyen mesélték neki. Parázslott a napfény, kavargott az éles szél, szemerkélt a hó, mindez egyszerre. Nem éppen virágnak való időjárás. De egy svéd virág biztosan hozzászókkott az itteni klímához, nem vacog úgy, mint a nem elég vastag kabátot hordó magyar látogató, aki az itt vásárolt sísapkát a szeméig húzta. Vendéglátói könnyű dzsekikben, hajadonfőtt.

A mellette lévő bőrülés eleddig üres maradt, noha a vagon gyakorlatilag már a stockholmi Nagy Központi Pályaudvaron megtelt. Azóta kétszer állt meg a vonat, külvárosokban. Péter élvezte, hogy nincs szomszédja, moziban és színházban rendszerint a sor szélére kért jegyet, tömegiszonyára hivatkozott, meg arra, hogy viszolyog idegenek érintésétől. A sors ajándéka, ha senki nem ül mellé. Attól tartott, nem részesül eme ajándékban. Borúlátását igazolta a valóság, amint az X2000 harmadszor is neki-lódult, hogy fölvegye óránként kétszáz-kétszázötven kilométeres utazósebességét, s áthúzott egy hosszú alagúton. Őneki úgy dugult be mindkét füle, ahogyan repülőgép föl- vagy leszállásakor szokott. Na ja, ilyen tempónál nem csoda. Olyan vonat ez, hallotta a fekete télikabátostól, mint Franciaországban a TGV, mely Párizsból zúz le a Riviérára rekordidő alatt. Zúz, így mondta a követségi tisztségviselő. Péternek idegenül csöngött az ige ilyen értelmé.

Tapasztalatból tudta, a TGV nevű francia vonat (Párizs–Marseille) fedélzetén vakító lámpasor gyúl ki, ha alagúton kattog át, vagy ha beesteledik. Az X2000 sötétségbe borulva dübörgött a fűrópajzs vájta csőben, gránitsziklákból álló dombok mélyén. Elromlott az automata? Takarékoskodnak az akkuval? Esetleg környezetvédelmi okból? Amikor a délelőtti fény újra szemén vágta az utasokat, odazöttyent Péter mellé az a nő.

Egyelőre nincs adatunk, miféle névre hallgatott. Bizonytalan illatfellege némi késéssel érkezett.

Férfi hősrünk összehúzta magát, mint aki ott sincs. Erős önfegyelemre volt szüksége, hogy ne bámulja meg a nőt azzal a tekintettel, amellyel a vadállatok mérik végig a kiszemelt prédát. E nézéssel még az idősödő hímek is rendelkeznek, noha egyre csökken az esélyük arra, hogy a célba vett nőstény az övék legyen. Nagy úr a megszokás. Mindazonáltal a civilizált világban udvariatiságnak számít a leplezetlen fürkészés, a kanok szemdüllesztése, ami annyira egyértelmű szándékról árulkodik, hogy szavakra nincs szükség.

Ráérünk. Ehhez elég hosszú az út Stockholmtól Göteborgig. Péter úgy tett, mintha a vastag könyvbe mélyedne, melyet unaloműzőnek hozott magával, s találgatta, milyen a nő, mi a foglalkozása, honnan jön, hová tart, persze, valószínűleg Göteborgba, de ennél azért részletesebb történetre is telik. Aligha tévedek, ha megállapítom, hogy a nő svéd, vélte Péter, lassan eresztve ki a levegőt az orrlyukain. Amióta ebben az országban időzött, a jeges szelektől fájt a torka, estére benáthásodott, a légcsőve sajogva-zizegve tette a dolgát.

Mint akinek közömbös az illatos szomszédság, úgy próbált létezni. Helyzetét egyszerűsítette, hogy a svéd nő ügyet sem vetett rá, ő is azt színelte, hogy az unaloműzőnek magával hozott könyvbe mélyed. Hosszú ujjai végén úgynevezett

francia lakkozás ékesítette a szögletes körmöket. Az ő olvasnivalója soványabb kötet. Péter kisilabilizálta a szerzőt és a címet. D. H. Lawrence: *Lady Chatterleys älskare*. Erről akár beszélgethették, a szabadszájú regényt Péter először gimnazista évei alatt tette magáévá, Turai adta kölcsön az agyonolvasott, fedele vesztett példányt. Amikor a rendszerváltozás után újra kiadták, egy kollégájától kapta karácsonyra a *Lady Chatterley szeretőjét*. Addigra nős volt, kissé unta már a magyar nőt, akivel a tervek szerint holtukiglan, s irigyelte a vadászt. Vagy kertészt?

A magyar a menetjegyét használta könyvjelzőnek. Ez állt rajta: *Vagn 5, Plats 58, Fönster salong*, övé tehát az ablakmenti ülés, gyér német tudásának köszönhetően ennyit értett. *Giltig fredag 11 apr 2008*. Ha komolyan érdeklődne a magyar irodalom iránt, eszébe juthatna, hogy történetesen a Költészet napján szállt föl az X2000-re, hogy megtegye a valóban poétikus utat a svéd fővárosból a Göték várába. Izgatott volt, amint az utazás közben szokásos. Nem csak az Otto Weininger által megfogalmazott állítás tette, miszerint az utazás sokszor nem más, mint szexuális idegesség. Hozzátehetnők: elsősorban kielégítetlen szexuális idegesség. Péter esetében ehhez társult a szocializmusból átörökített aggodalom, vajon eljut-e oda, ahová indult vagy kíváncszott. Nem állja-e útját a határon vagy a fedélzeten egy erejét fitogtatni óhajtó, uniformis-

ba bújtatott barom, aki éppen őt szúrja ki, hogy megtanítsa kesztyűbe dudálni. Pedig, ha ilyen helyzetben szóhoz juthatna, a teljes megadás álláspontjára helyezkedne: Bácsi kérem, tudok én már kesztyűbe dudálni, tessék csak jelezni, mit tegyek, rám számíthat a határőrség, a titkos rendőrség, az elhárítás, az állam mint olyan, mer ami módomban áll, arra hajlandó vagyok, csak folytathassam utamat békeességgel.

Az X2000 ötödik vagonjában még ő sem tartott senkitől és semmitől, izgatottságát a nő testi közelsége okozta. Az ülés tervezői – vagy inkább a takarékosági szempontok – miatt a vállak összeérnek, ilyen szorosságba jó szívvel csak a szeretőjét engedné az ember. Pétert a jegye följogosította az 58-as hely teljes szélességének betöltésére. Színházban, moziban, repülőn, buszon és más közösségi járművön nem tisztázott, kit illet az ülések közti karfa. A józan ész úgy diktálná, fele-fele, de az a kárpitozott vagy bőrözött választóléc általában ahhoz is túl keskeny, hogy egy könyök kényelmesen nyugodjék rajta, így azután vagy az élelmesebb győz, vagy mind a ketten visszahúzódnak saját térfelükre, s a karfa üresen marad. Most is ez történt.

A svéd nő fekete garbót viselt, alóla hosszabb fehér válltrikó vége lógott ki, ez helyettesítette a miniszoknyát, a formás lábak az errefelé szokásos vastag fekete harisnyában. Cicanadrág, mondaná Péter édesanyja. Mondta volna, míg élt. Bolondok a svéd nők, itt azért még tél van, éjszaka

esett a hó, ehhez képest így járnak, nem csoda, ha majdnem mindenki náthás. Igaz, a férfiak is. Ezek azt hiszik, hogy egy trópusi országban élnek. A fejfedő ritkaságszámba megy.

Az utazás az élet kiszögellően legjobb része, gondolta Péter, ezekért a röpke időszakokért érdemes vállalni a hétköznapiak összes nyűgét s nyilait. Ilyenkor embernek, sőt európainak érezheti magát. Skandinávia leggyorsabb vonatán akár svédnek is. Olyasvalakinek tehát, akinek a népe az elmúlt hat-nyolc évszázadban jóformán semmi olyat nem csinált, amiért szégyenkezni kéne. Ach, nagy dolog az. Egy svédnek kevés a félnivalója. Szinte semmi, ha befizette az adóját, elvégezte a munkáját, megváltotta a jegyét. Tiszta lélekkel száguldhathat előre az időben, földrajzi szempontból dél, elvontan pedig újabb kalandok felé. Egy svéd (angol, francia, dán, olasz) élete alapjában véve egyszerű és áttekinthető. A szabályok, melyeket már az óvodában körvonalaz számára a társadalom, világosak, nagyjából örökérvényűek, ha ugyan van még értelme ennek a szónak. Az „örök” ijesztően csöng, akár a félrevert templomi harang, írjuk inkább, hogy bölcsőtől a koporsóig. Illetve addig, amíg a globális fölmelegedés vagy egy eszkalálódó háború letöröl a föld színéről mindent, amit a korábbi nemzedékek fáradsága létrehozott.

A svéd nem fél, az ő világa egy kulcsra jár. Megtagadhatja azt a kulcsot, behajjíthatja a je-

ges tengerbe a sok-sok sziget egyikéről, amelyeket hajdanán a jég köszörült fodrossá, belőheti magát vagy kagylóvá ihatja, a kulcs kulcs marad akkor is, ha nem vesz róla tudomást, bármikor előkotorhatja a víz alól, amennyiben szükségét érzi. A zár működik. Sokan használják, a rendszer azonossága és állandósága egyben tartja a nemzetet, a népet, a munkanapot és a gondolatvilágot. (A családot sajnos nem mindig képes.) Bezzeg egy kőszáli magyart még a gulyás, a puskás és a balaton sem tart össze, nem is említve a kocsit meg a huszárt, pedig emezek valamennyi ismertebb nyelv szótárába beszivárogtak. Elmúlt a szocializmus, mint a gyerekkori kanyaró, de nem múlt el a bizonytalanság s a ború, jöhet eső, hó vagy hóguta, a mi ügyeink zavarosak. Ha ellenőriznek, találnak bennünk hibát, vétket, kivetnivalót, jobb, ha meghúzzuk magunkat. Egy svéd bezzeg kinyújtózhat, ahogyan a nő Péter bal oldalán.

Ekkor a dobhártya észlelni kénytelen azt a kellemesnek semmiképp nem mondható szortyogást. Onnan jön. A nő felől hozza a svéd szél. A nőből. Mit szortyog ez? – Péter megbántottan fordult az ablak felé. Fenyveserdők rohantak hátra, egy-egy nyírfával spékelve, emezek még levelek nélkül csóválták ágaikat a szélben.

Srrrrr, srrrrr.

Ó... náthás. Náthás a nő. Szívja az orrát. Pfuj. Ez lesz Göteborgig, ami innen még majdnem három óra. *Avgång 10.10. Ankomst 13.17.*

Rányomtatták a jegyre. Biljett. Ezt értette. Azt is, hogy *Pris SEK* ***856.00. Azt csak tippelte, hogy a *varav moms* ***48.45 talán az áfa. Viszont mit jelenthet az, hogy *Resan kan inte ombokas*? Megkérdezhetné a szipogó nőt, szinte biztos, hogy beszél angolul, itt aztán tényleg mindenki. De még nem akart visszafordulni az északi tájból a náthába. Tartott tőle, hogy az itteni hús levegőben megedzett svéd bacilusok egy csapata idővel áttelepszik az ő szájába, onnét szabad az út a torkába és a tüdejébe. Annak tehát, hogy ez a nő is úgy öltözködik, mintha errefelé fűtenék az utcákat, Péter ihatja meg a levét. Ne fűtsön az utcára! Szabóné. Telefonszám. Ez a szöveg rendszeresen fölbukkant a napilapok hirdetési oldalain. Péter szerette úgy hangsúlyozni, mintha Szabónét szólítaná föl valaki, hogy ne az utcára fűtsön. Egyszer, réges-régen, kihívta Szabónét a Bajcsy-Zsilinszky közbe, ahol annyira áthatolt a huzat a franciaerkély ajtaján, hogy összekócolta a kis gépiperezsa bojtjait. Szabóné egy izzadságszagú férfi képében jött a lakásba, csóválta a fejét, Teschauer, csupa Teschauer... a Teschauerrel nem lehet csodát tenni. Péter bocsánatot kért, amiért Teschauer ablakaik vannak, imádkozott, hogy az anyja ne érjen haza, amíg a munka folyik, szívbajt kap, amiért összekalapálják neki a nyílászárókat. Szabóné embere fehér rongyvirsliket szögelt minden vízszintes felületre. Hatékony szigetelésnek bizo-

nyult – többé nem tudták kinyitni az ablakokat és az erkélyajtót.

A nő nagyot prüszkölt, s egy tépőzárként re-
csegő, használt papírszalvétával törölgette az or-
rát. Pfuj, pfuj. A szalvétán kék, kerek embléma.
Nyilván a nő is szállodából jön. Péter immár
haragudott rá, epés megjegyzések fogalmazód-
tak az agyában. Ő maga a repülőn fázott meg
(Budapest–Stockholm), három nappal ezelőtt,
mára azonban többé-kevésbé rendbe hozta magát
Neocitrannal és ACC-vel. Torkát Strepsils cukor-
kákkal ápolta. Mind a háromból akadt még a kézi-
táskájában. Föl kéne ajánlani a szomszédjának,
hátha akkor kevesebb mikroszkopikus kártevőt
köp az arcába. Péter elképzelte, hogy odafordul,
és a tőle telhető legjobb angolsággal: Hello. Ne-
vem dr. Pítör Búza, ez a mi nyelvünkön azt jelenti,
búza, foglalkozásomra nézve orvos vagyok, és ma-
gyar, engedje meg, hogy segítsek a baján, csupán
fél pohár meleg vízre volna szükség, amiben föl-
oldjuk ezt a port... különben tudja mit, hagyjuk
a meleg vizet, véletlenül van nálam Coldrex tab-
letta is, azt csak be kell kapnia, adok ásványvizet,
még maradt egy korty a flakonomban.

Az igék kétértelmősége kikerülhetetlen. Ez
már a nő baja. *Honi soit qui mal y pense*. Bízna-e
Péterben egy ismeretlen svéd nő annyira, hogy
bevegye a pirulát anélkül hogy tudná az össze-
tételét? Talán elhiszi, hogy útitársa orvos, jót
akar, érti a dolgát. Latolgatta, ő elfogadna-e or-

vosságot idegentől. Vagy édességet. Most, hogy ötvenes évei vége felé járt, már biztosan. Gyerekkorában az anyja a lelkére kötötte, soha ne tegye. Ezt nagyon fontosnak tartotta. Többször hangoztatta, mint azt, hogy senki emberfiával nem mehet sehová. Miféle szörnyű kalandja adódott ebből a mamának? Vagy hallott egy tragikus történetet megmérgezett kisfiúról? Péter betartotta az utasítást, annál is inkább, mert voltaképpen idegen soha nem kínálta édességgel. Az igazat megvallva, semmivel. Leszámítva a pofonokat, melyeket Olivér helyezett kilátásba. Olivér, a féllábú tengerész, a kocsmá törzsvendége. Amikor ő tizenkét évesen berúgta a lasztit az ajtón, s eltalált néhány poharat. Lövölde tér. Még lehetett ott focizni.

A svédek bizonyára kevésbé gyanakvóak. Formálta a mondatokat, csiszolta az igeidőket. Neve dr. Búza, magyarul annyit tesz, búza, mindettől függetlenül belgyógyász vagyok. Endokrinológus? Nem, ahhoz tudnom kéne, mi fán terem az endokrinológia. Valami a belső elválasztású mirigyekkel. Szóval, belgyógyász. GP. Általános orvosként mindig tartok magamnál gyógyszereket. A maga állapotára ez a kettő lesz (volna?) a leghatékonyabb. Vegye be nyugodtan, meglátja, mire Göteborgban vagyunk (érni fogunk), az orra lesz szépen kitisztulandó, a torokfájás is elmúlni tud. Feledi, mi az a nátha, mi az az influenza. Hm?